

Gamze KAŞ ALAY¹

Orcid: 0000-0001-7140-6540

Gülşen ULAŞ

KARAAHMETOĞLU¹

Orcid: 0000-0002-3792-4579

Akran Eğitiminin Pediatri Hemşireliği Öğrencilerinin Klinik Rahatlık ve Endişe Durumlarına Etkisi
The Effect of Peer Education on Clinical Comfort and Anxiety of Pediatric Nursing Students

¹Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye.

Gönderilme Tarihi: 6 Eylül 2022

Kabul Tarihi: 26 Temmuz 2024

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Gamze KAŞ ALAY

gkas@kastamonu.edu.tr

Anahtar Sözcükler: Pediatri hemşireliği; öğrenci hemşire; akran eğitimi; klinik uygulama.

Keywords: Pediatric nursing; student nurse; peer education; clinical practice.

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (ÇSHH) dersine kayıtlı öğrencilere akran eğitimciler tarafından verilen eğitimin öğrencilerin klinik rahatlık ve endişe durumlarına etkisini belirlemek amacı ile yapıldı.

Yöntem: Ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma, 2021-2022 öğretim yılında bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde, ÇSHH dersine kayıtlı 78 öğrenci ile yürütüldü. Araştırmanın verileri "Öğrenci Bilgi Formu" ve "Pediatri Hemşireliği Öğrencileri Klinik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme Aracı" kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında tek yönlü ANOVA testi kullanıldı.

Bulgular: Pediatri hemşireliği öğrencileri klinik rahatlık ve endişe değerlendirme aracı rahatlık alt boyut puanı 13.87±2.67 ve endişe alt boyut puanı 11.53±3.04 olarak bulundu. Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası klinik rahatlık ve endişe alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı (p>0.05).

Sonuç: Bu çalışmada akran eğitiminin pediatri hemşireliği öğrencilerinin klinik endişe ve rahatlık durumuna etkisi olmadığı belirlendi. Bu sonuç doğrultusunda daha uzun sürede planlanmış eğitim programları ve daha büyük örneklem ile farklı örneklem gruplarında benzer çalışmaların tekrarlanması önerilebilir.

ABSTRACT

Objective: This research was conducted to determine the effect of the education given by peer educators to students enrolled in the Child Health and Disease Nursing (CHDN) course on the students' clinical comfort and anxiety levels.

Methods: The quasi-experimental research with a pretest-posttest control group was conducted with 78 students enrolled in the CHDN course in the nursing department of a state university in the 2021-2022 academic year. The data of the study were collected using the "Student Information Form" and the "Pediatric Nursing Students Clinical Comfort and Worry Assessment Tool". Number, percentage, mean and standard deviation were used as descriptive statistical methods in the analysis of the data. The t-test was used to compare quantitative continuous data between two independent groups, and the one-way ANOVA test was used to compare quantitative continuous data between more than two independent groups.

Results: Pediatric nursing students' clinical comfort and anxiety assessment tool comfort sub-dimension score was 13.87±2.67 and anxiety sub-dimension score was 11.53±3.04. There was no statistically significant difference between the clinical comfort and anxiety sub-dimension scores of the students before and after the education (p>0.05).

Conclusion: In this study, it was determined that peer education did not affect the clinical anxiety and comfort of pediatric nursing students. In line with this result, it can be recommended to repeat similar studies in different sample groups with longer-term planned training programs and larger sample.

Kaynak Gösterimi: Kaş Alay, G., Ulaş Karaahmetoğlu, G. (2024). Akran Eğitiminin Pediatri Hemşireliği Öğrencilerinin Klinik Rahatlık ve Endişe Durumlarına Etkisi. *EGEHFD*, 40(3), 447-455. Doi: 10.53490/egehemsire.1166433

How to cite: Kaş Alay, G., Ulaş Karaahmetoğlu, G. (2024). The Effect of Peer Education on Clinical Comfort and Anxiety of Pediatric Nursing Students. *JEUNF*, 40(3), 447-455. Doi: 10.53490/egehemsire.1166433

GİRİŞ

Hemşirelik, kuramsal içerik ile pratik uygulamanın anlamlı bir biçimde birleştiği çok yönlü bir meslektir (Altay ve Törüner, 2014; Karaöz, 2013). Kuramsal yönü hemşirelik teorileri, hemşirelik değerleri, eleştirel düşünme gibi bilgileri pekiştirirken klinik uygulama sınıf içinde öğrenilen teorik bilgiyi uygulamaya dökmeyi ve hemşirelik becerilerini geliştirmeyi sağlar (Çilingir, Gürsoy, Hintistan ve Öztürk, 2011; Karaöz, 2013; Tiwari ve diğerleri, 2005; Türkmen, Taş Arslan, Özkan, Çelen ve Altıparmak, 2016). Klinik ortam öğrenciler için genellikle hemşirelik eğitiminin en fazla stres, korku ve endişe yaratan bileşenlerinden biri olarak görülmektedir (Arslan, Konuk Şeker ve Cangür, 2018; Blomberg ve diğerleri, 2014; Türkmen ve diğerleri, 2016). Yapılan çalışmalara bakıldığında, öğrenci hemşirelerin eğitimleri boyunca sıklıkla pediatri stajlarında stres ve kaygı yaşadıkları belirlenmiştir (Arslan ve diğerleri, 2018; Çunkuş, Yiğitoğlu ve Solak, 2021; Lassche, Al-Qaaydeh, Macintosh ve Black, 2013).

Pediatri klinik uygulamalarında öğrenciler; bir yenidoğana dokunmak, çocuk ve ailesiyle iletişim kuramamak, ilaç uygulamaları ve prosedürleri yerine getirememek, çocuğa etkin bakım sağlayamamak, hasta ve ağrı çeken bir çocuğa zarar vermek, çocuk/ebeveyne psikososyal açıdan yeterince destek olamamak gibi düşüncelere kapılmaktadır (Al-Qaaydeh, Lassche ve Macintosh, 2012; Çunkuş ve diğerleri, 2021; Kubin ve Wilson, 2017). Bu nedenle çocuk hastalarla çalışmak, onlara bakım vermek ve uygulama yapmak öğrencilerde önemli düzeyde stres, endişe ve çaresizlik gibi olumsuz duygular yaratmaktadır (Altay ve Törüner, 2014; Kubin ve Wilson, 2017; Lassche ve diğerleri, 2013). Ortaya çıkan bu olumsuz duygular ise öğrencilerin öğrenme, beceri geliştirme ve klinik performansını etkilediği için, dolaylı olarak bakımın kalitesini de düşürmektedir (Arslan ve diğerleri, 2018; Al-Qaaydeh ve diğerleri, 2012; Tiwari ve diğerleri, 2005). Klinikteki bu endişelerin hafifletilmesi ve öğrencilerin olumlu deneyimler yaşaması, onların öğrenme yeteneğini, klinik başarısını ve performansını artıracaktır (Lassche ve diğerleri, 2013).

Hemşire eğitimciler, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama alanlarından en üst düzeyde yararlanabilmelerini sağlamak ve eğitim sürecini güçlendirmek için farklı yöntemlere başvurabilmektedir. Bu yöntemlerden biri de akran eğitimi veya akran desteğidir (Abaan, Duygulu ve Uğur, 2012; Cheraghi, Hooshangian, Doosti-Irani ve Khalili, 2021; El Demerdash ve Ahmed, 2018; Essa, Al-Battawi, Stone, Cooper ve Cant, 2013). Akran eğitimi; sosyal öğrenme kuramına dayalı olarak geliştirilmiş öğretim yöntemlerinden biri olmakla beraber, birbirleriyle eşit statüde yer alan bireylerin uzmanlar tarafından eğitilerek kazandıkları bilgileri akranları ile paylaştıkları planlı bir eğitim modelidir (Essa ve diğerleri, 2018; Öztürk ve Baykara, 2019; Pålsson, Mårtensson, Swenne, Ädel ve Engström, 2017; Stone ve diğerleri, 2013; Şenyuva ve Akince, 2020).

Akran desteği hemşirelik bakımını planlama, klinik beceriler geliştirme ve çocuklar/ailelerle iletişim konularında pediatrik hemşirelik eğitiminde destek bir yaklaşımdır (Cheraghi ve diğerleri, 2021). Hemşirelikte akran destekli eğitim, akran öğrenenlerin bağımsız olarak sorun çözme ve eleştirel düşünme becerilerini artırır, kendilerine daha fazla güven duymalarını sağlar, kaygı ve endişelerini azaltarak kendilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Atasoy ve Doğu, 2017; Cheraghi ve diğerleri, 2021; Essa ve diğerleri, 2018; Öztürk ve Baykara, 2019; Pålsson ve diğerleri, 2017). Benzer deneyimleri olan akranlarından rehberlik ve yönlendirmeler alan öğrenciler, değerlendirmekten korkmadıkları için akranlarından öğrenirken uygulamada daha az endişe duyabilirler. Böylece öğrencilerin edindikleri becerileri uygulamada özgüvenleri artar. Bu durum öğrencilerin hastane deneyimlerinin olumlu olmasına ve hasta çıktılarının iyileşmesine yol açar (Cheraghi ve diğerleri, 2021; Pålsson ve diğerleri, 2017; Stone ve diğerleri, 2013; Şenyuva ve Akince, 2020).

Literatür incelendiğinde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (ÇSHH) dersinde öğrencilerin klinik stres ve anksiyete düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanırken (Altay ve Törüner, 2014; Al-Qaaydeh ve diğerleri, 2012; Lassche ve diğerleri, 2013; Mutlu, Azak ve Kalaycı, 2020; Türkmen ve diğerleri, 2016; Üstüner Top ve Kulakaç, 2020), bu kaygı ve stresi azaltmaya yönelik girişimin uygulandığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Aynı şekilde akran eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin klinik kaygılarına etkisini araştıran çalışmalar olmasına rağmen (Essa ve diğerleri, 2018; Sprengel ve Job, 2004; Stewart, Greene ve Coke, 2018), ÇSHH dersi alan hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı ÇSHH dersine kayıtlı öğrencilere akran eğitimciler tarafından verilen eğitimin geleneksel eğitime kıyasla öğrencilerin klinik rahatlık ve endişe durumlarına etkisini belirlemektir. Çalışmanın klinik rahatlık durumu artan ve endişe durumu azalan öğrencilerin başarısına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Hipotezler

H₁: Akran eğitimi pediatri öğrencilerinin klinik rahatlık durumlarını artırır.

H₂: Akran eğitimi pediatri öğrencilerinin klinik endişe durumlarını azaltır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel olarak gerçekleştirildi.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de Batı Karadeniz Bölgesinde bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinin Hemşirelik Bölümü’nde öğrenim gören ve 2021-2022 Bahar döneminde (Mart 2022-Haziran 2022) ÇSHH dersine kayıtlı 99 öğrenci oluşturdu. Örneklem hesabı yapılmaksızın evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldı. Derse devam etmeyen ve daha önce bu dersi almış olan öğrenciler tespit edilerek çalışma dışı bırakıldı ve toplamda 78 öğrenci örneklem grubuna dahil edildi. Öğrenci numarasının sonu tek sayı ile bitenler deney, çift sayı ile bitenler kontrol grubuna atandı. Akran eğitici olarak aynı bölümün 4. Sınıf öğrencilerinden, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 5 öğrenci belirlendi. Fakültede hemşirelik eğitimi 4 yıllık lisans programı ile verilmektedir. ÇSHH dersi 3. Sınıf bahar döneminde açılmakta olup haftalık 16 saat klinik uygulama ve 6 saat teorik dersi kapsamaktadır.

Veri Toplama

Çalışma üç aşamada gerçekleştirilmiştir; hazırlık/planlama, uygulama ve değerlendirme.

Hazırlık/Planlama

Bu aşamada çalışmaya başlamadan yaklaşık bir hafta önce ÇSHH alanında uzman olan sorumlu araştırmacı tarafından akran eğitimcilerle yüz yüze eğitim verildi. Eğitimin içeriği her akran eğitimciye birer konu düşecek şekilde beş ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; (i) çocukla terapötik iletişim, (ii) yaşam bulgularının ölçümü, (iii) fiziksel ölçümler, (iv) hijyenik uygulamalar ve (v) ilaç uygulamalarıdır. Eğitim konuları seçilirken klinik uygulamada hemşirelik öğrencilerinin en çok karşılaştığı ve zorlandığı konular olmasına dikkat edildi. Eğitim her oturum 45 dakika olmak üzere toplamda 5 oturumda tamamlandı.

Uygulama

Bu aşamada deney ve kontrol gruplarına klinik uygulamaya çıkmadan önce ön test uygulandı. Grupların birbirinden etkilenmesini önlemek amacıyla deney grubuna kendi ders günü ve saatinde, kontrol grubuna da kendi ders günü ve saatinde ön test uygulandı. Ölçek uygulandıktan hemen sonra deney grubuna araştırmanın yürütüldüğü fakültenin uygulama laboratuvarında akran eğitimciler tarafından bebek/çocuk maketi üzerinde ilk eğitim verildi. Akran eğitimi oturumları her hafta belirlenen bir günde yapılarak 2 ayda tamamlandı. Her bir oturum ortalama 2 saat sürdü. Kontrol grubuna herhangi bir girişim uygulanmadı ve geleneksel yöntem ile eğitim almaya devam ettiler. Öğretim üyeleri tarafından kontrol grubunun eğitimleri PowerPoint sunumu, soru-cevap, beyin fırtınası ve karşılıklı tartışma şeklinde yapıldı. Bu süreçte öğrencilerin birbirlerinden etkilenmesini önlemek adına, aynı hastanenin farklı kliniklerinde uygulamaya çıkmalarına dikkat edildi, klinik rotasyon planı buna göre yapıldı.

Değerlendirme

Her iki gruba da dönem sonunda (ön testten yaklaşık 4 ay sonra), son klinik uygulama gününde son test uygulandı ve veriler değerlendirildi.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Bilgi Formu: Araştırmacıların literatür incelenerek oluşturdukları “Öğrenci Bilgi Formu” 7 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini sorgulamak için kullanıldı.

Pediatri Hemşireliği Öğrencileri Klinik Rahatlık ve Endişe Değerlendirme Aracı (PHÖKREDA): Al-Qaaydeh ve diğerlerinin geliştirdiği ölçek, ilk defa pediatri kliniğinde uygulama yapacak öğrenci hemşirelerin klinik ortamdaki rahatlık ve endişelerini belirlemek için kullanılmaktadır (Al-Qaaydeh ve diğerleri, 2012). Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini Arslan ve diğerleri yapmıştır (Arslan ve diğerleri, 2018). Ölçek toplamda 11 sorudan oluşmakta olup, soruların 6’sı öğrencilerin pediatri kliniği sırasındaki rahatlık düzeyini ve 5’i endişe durumunu belirlemede kullanılmaktadır. Ölçek 4’lü likert tipinde olup, ölçeğin maddeleri “1-Kesinlikle katılıyorum”, “2-Katılıyorum”, “3-Katılmıyorum”, “4-Kesinlikle katılmıyorum” şeklindedir (Üstüner Top ve Kulakaç, 2020). Ölçekte rahatlık alt boyutunun 3. ve 5. maddeleri ters maddelerdir ve puanlaması ters yapılmaktadır. Cronbach’s α

güvenirlilik katsayıları Rahatlık alt boyutu için 0.68 ve Endişe alt boyutu için 0.89 bulunmuştur (Arslan ve diğerleri, 2018). Çalışmamızda ise Cronbach's α güvenirlilik katsayıları Rahatlık alt boyutu için 0.67 ve Endişe alt boyutu için 0.85 belirlendi

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS for Windows V 22.0 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında tek yönlü ANOVA testi kullanıldı. Geçerlilik ve güvenirlilik için Cronbach's α katsayıları hesaplandı. Etki büyüklüğünü hesaplamak için Cohen's d katsayıları kullanıldı. Ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile Pearson korelasyon ve lineer regresyon analizi yapıldı. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlamadan önce araştırma verilerinin toplandığı Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi dekanlığından ve Kastamonu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul başkanlığından yazılı izinler alındı (16.09.2020 tarihli 4/71 karar numarası). Örneklemi oluşturan öğrencilere çalışmanın amacı, çalışma sonuçlarının nasıl kullanılacağı ve ne fayda sağlayacağı açıklandı. Veri toplama formlarına isim yerine rumuz belirtmeleri istendi ve gizlilikleri korundu. Araştırmaya katılmaya gönüllülük ilkesi doğrultusunda sözel ve yazılı izinleri alındı.

BULGULAR

Pediyatri hemşireliği öğrencileri klinik rahatlık ve endişe değerlendirme aracı rahatlık alt boyut puanı 13.87 ± 2.67 ve endişe alt boyut puanı 11.53 ± 3.04 olarak bulundu. Çalışma verilerimiz sonucunda kullanılan ölçeğin rahatlık alt boyutunun oldukça güvenilir ve endişe alt boyutunun yüksek derecede güvenilir düzeyde olduğu saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. PHÖKREDA Alt Boyut Puanlarının Dağılımı (n=78)

	Median	Mean	Sd	Min-max	Cronbach's α
Rahatlık	14.00	13.87	2.67	6-19	0.67
Endişe	11.00	11.53	3.04	5-20	0.85

Tablo 2'de öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine bakıldığında katılımcıların %80.8'i kadın, %66.7'si 20-21 yaşlarında, %79.5'i çekirdek aile tipine sahip, %35.9'u kardeşinin olmadığını, %53.8'i çocuk servisinde çalışmak istediğini, %70.5'i daha önce çocuk baktığını ve %89.7'si çocukları sevdiğini belirtmektedir. PHÖKREDA alt boyut puan ortalamaları ile cinsiyet, yaş, aile tipi, kardeş sayısı ve daha önce çocuk bakma durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p > 0.05$). Öğrencilerin çocuk servisinde çalışmayı isteme durumu değişkeni ile endişe alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık saptanmazken ($p > 0.05$), rahatlık alt boyutu arasında orta düzeyde anlamlı bir fark belirlendi ($p < 0.05$). Çocuk servisinde çalışmayı istemeyenlerin puanları diğerlerinden yüksek bulundu. Öğrencilerin çocukları sevmeye durumu değişkeni ile rahatlık alt boyut puan ortalamaları arasında kuvvetli ve endişe alt boyut puan ortalamaları arasında orta düzeyde anlamlı bir fark saptandı ($p < 0.05$). Çocukları sevenlerin rahatlık alt boyutu puanları diğerlerinden düşük endişe alt boyutu puanları yüksek bulundu.

Pediyatri hemşireliği öğrencileri klinik rahatlık ve endişe değerlendirme aracı alt boyutları arasında negatif yönde orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulundu ($p < 0.01$; Tablo 3). Endişe alt boyutu, rahatlık alt boyutundaki toplam değişimin %18'ini açıklamakta ve endişe alt boyut puanındaki bir birim artıma, rahatlık alt boyutunda 0.375 azalmaya neden olmaktadır (Tablo 4). Tablo 5'e göre eğitim öncesi ve sonrası PHÖKREDA alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p > 0.05$).

Tablo 2. PHÖKREDA Alt Boyut Ortalamalarının Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n=78)

Değişken	n	Rahatlık Mean ± SD	Endişe Mean ± SD
Cinsiyet			
Kadın	63	14.10 ± 2.73	11.51 ± 2.85
Erkek	15	12.93 ± 2.22	11.60 ± 3.83
<i>t/p</i>		1.528 / 0.131	-0.105 / 0.917
Yaş			
20-21	52	13.69 ± 2.68	11.71 ± 2.89
22-23	18	14.78 ± 2.58	11.17 ± 3.31
24 ve üzeri	8	13.00 ± 2.62	11.13 ± 3.64
<i>F/p</i>		1.606 / 0.208	0.288 / 0.751
Aile Tipi			
Çekirdek	62	13.87 ± 2.77	11.63 ± 2.99
Geniş	16	13.88 ± 2.34	11.13 ± 3.28
<i>t/p</i>		-0.005 / 0.996	0.590 / 0.557
Kardeş Sayısı			
0	28	14.04 ± 2.50	11.14 ± 2.92
1	28	13.71 ± 2.94	11.39 ± 3.02
2	14	14.29 ± 2.34	11.93 ± 3.20
3 ve üzeri	8	13.13 ± 3.09	12.63 ± 3.46
<i>F/p</i>		0.379 / 0.768	0.589 / 0.624
Çocuk Servisinde Çalışmayı İsteme Durumu			
Evet	42	13.24 ± 2.67	12.07 ± 3.29
Hayır	36	14.61 ± 2.51	10.89 ± 2.61
<i>t/p / Cohen's d</i>		-2.329 / 0.023 / -0.53	1.738 / 0.086
Daha Önce Çocuk Bakma Durumu			
Evet	55	13.95 ± 2.42	11.40 ± 2.97
Hayır	23	13.70 ± 3.24	11.83 ± 3.24
<i>t/p</i>		0.156 / 0.709	-0.563 / 0.575
Çocukları Sevme Durumu			
Evet	70	13.66 ± 2.66	11.70 ± 3.12
Hayır	8	15.75 ± 1.98	10.00 ± 1.60
<i>t/p / Cohen's d</i>		-2.149 / 0.035 / -0.89	2.506 / 0.025 / 0.69

Tablo 3. PHÖKREDA Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon (n=78)

		Rahatlık	Endişe
Rahatlık	r	1	-0.426**
	p	-	0.00

**p<0.01

Tablo 4. PHÖKREDA Alt Boyut Puanları Arasındaki Regresyon (n=78)

Model	Rahatlık					
	B	Sd	β	t	p	R ²
Endişe	-0.375	0.091	-0.426	16.727	0.000	.181

Tablo 5. Öğrencilerin Eğitim Öncesi ve Sonrası PHÖKREDA Alt Boyut Puanlarının Dağılımı (n=78)

Değişken	n	Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası	Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası
		Rahatlık	Rahatlık	Endişe	Endişe
		Mean $\pm$ SD	Mean $\pm$ SD	Mean $\pm$ SD	Mean $\pm$ SD
Kontrol Gurubu	38	13.55 $\pm$ 2.91	14.00 $\pm$ 2.83	11.61 $\pm$ 3.08	11.58 $\pm$ 2.29
<i>t / p / Fark</i>		<i>-0.973 / 0.38 / -0.45</i>		<i>0.062 / 0.951 / 0.03</i>	
Deney Gurubu	40	14.18 $\pm$ 2.42	13.85 $\pm$ 1.83	12.43 $\pm$ 3.11	11.45 $\pm$ 3.03
<i>t / p / Fark</i>		<i>0.901 / 0.373 / 0.33</i>		<i>-1.665 / 0.11 / 0.975</i>	

TARTIŞMA

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan öğrencilerin klinikte ilk kez sağlıklı olmayan çocuklarla karşılaştığında yoğun stres yaşamaları kaçınılmaz olmaktadır. Pediatri kliniği rotasyonu sırasında yaşanan stres ve kaygı öğrenmeyi engelleyebilir ve klinik performansı olumsuz etkileyebilir. Bu doğrultuda çeşitli yollarla öğrencilerin stres ve anksiyetesini azaltmak, rahatlığını artırmak hemşirelik eğitiminin başarısını artıracak bir yaklaşımdır. Çalışma grubumuzdaki hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun çocuk servisinde çalışmak istediği, daha önce çocuk bakma deneyiminin olduğu ve çocukları sevdiği belirlendi. Bu sonuçlar pediatri hemşireliği adına oldukça sevindiricidir. Öğrencilerin daha önce çocuk bakma deneyimlerinin olması, çocukları sevmeleri ve çocuk servisinde çalışmak istemeleri onların klinik uygulamadaki motivasyonlarını artırarak mesleki başarı ve iş doyumlarını olumlu yönde etkileyebilecektir.

Öte yandan çocuk servisinde çalışmayı isteyen ve çocukları seven öğrencilerin diğerlerinden daha rahat ve daha az endişeli olduğu bulundu. Literatüre bakıldığında, öğrenci hemşirelerin eğitimleri boyunca en fazla stres ve endişeyi pediatri kliniklerinde deneyimledikleri saptanmıştır (Lassche ve diğerleri, 2013; Türkmen ve diğerleri, 2016). Pediatri kliniğinin hastaya bakım ve yaklaşım açısından spesifik özelliklerinin olduğu bilinmektedir (Üstüner Top ve Kulakaç, 2020). Çocuk servisinde çalışan öğrenciler çocuklara karşı sevgi hissediyorsa, bu durum öğrenciler için olumlu duygulara yol açabilir. Çünkü yüksek stres seviyesi ve çocukları sevme durumları birbirini etkileyebilir (Altay ve Törüner, 2014). Literatürde de çocuk kliniklerinde çalışmayı isteme, daha önce çocuk bakma ve çocuk sevme gibi değişkenlerin birbirini etkilediği görülmektedir (Bektaş ve diğerleri, 2015; Demir, 2020). Çalışmamızda kardeş sayısının ve daha önce çocuk bakma durumunun klinik endişe ve rahatlık üzerine etkisi bulunmazken, Çunkuş ve diğerlerinin çalışmasında kardeş sayısı arttıkça öğrencilerin klinikte kendilerini daha rahat hissettikleri görülmüştür (Çunkuş ve diğerleri, 2021). Bu durum kardeşlerinden dolayı çocuk bakma deneyimleri olan öğrencilerin özellikle çocuğa yaklaşım ve iletişim konularında daha rahat olabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda kontrol ve deney grubunun hem akran eğitimi öncesi hem de akran eğitimi sonrası orta düzeyde klinik endişe ve rahatlık yaşadığı belirlendi. Çunkuş ve diğerlerinin çalışmasında ÇSHH dersine kayıtlı öğrencilerin klinik endişe ve rahatlıklarının orta düzeyde olduğu, Üstüner Top ve Kulakaç'ın çalışmasında öğrenci hemşirelerin pediatri klinik uygulamasına ilişkin rahatlık alt boyutu puanlarının orta düzeyde olduğu ve orta düzeyde endişe yaşadıkları saptanmıştır (Çunkuş ve diğerleri, 2021; Üstüner Top ve Kulakaç, 2020). Benzer olarak Mutlu ve diğerlerinin çalışmasında da endişe alt boyut puanı $12,98 \pm 2,84$ ve rahatlık alt boyut puanı $18,01 \pm 2,06$ olarak bulunmuş ve orta derece endişe ve rahatlık olarak değerlendirilmiştir (Mutlu ve diğerleri, 2020). Türkmen ve diğerlerinin çalışmasında, pediatri hemşireliği öğrencilerinin yarıdan fazlasının klinik uygulama ile ilgili hafif düzeyde durumluk veya sürekli kaygı yaşadığı; klinik ortamda daha az uygulanan hemşirelik girişimlerinde daha fazla anksiyete yaşadıkları saptanmıştır (Türkmen ve diğerleri, 2016). Bir yurtdışı çalışmasında ise öğrenci hemşirelerin pediatri klinik uygulamasında yüksek endişe ve düşük rahatlık yaşadıkları belirlenmiş ve ülkemizdeki çalışmalardan farklı bir sonuç elde edilmiştir (Lassche ve diğerleri, 2013). Ülkemizde, özellikle küçük şehirlerde, hastane sayılarının yetersiz olması nedeniyle hemşirelik öğrencileri birinci sınıftan itibaren hastanelerin herhangi bir kliniğinde uygulamaya çıkabilmektedir. Bu durum, öğrencilerin pediatri stajından önce de çocuk servisini görme ihtimallerini ortaya çıkarmaktadır. Daha önce çocuk servisini görüp burada klinik uygulamaya çıkan bir öğrencinin pediatri klinik uygulamasına yönelik endişe ve kaygısının daha az, rahatlığının daha fazla olacağı kanaatindeyiz. Diğer ülkelerden farklı olarak, ülkemizde yapılan çalışma sonuçları ve bizim çalışma sonuçlarımızın orta düzey klinik endişe ve rahatlık göstermesi bu şekilde açıklanabilir.

Literatürde hemşirelik öğrencilerine pediatri klinik uygulaması öncesi bu uygulama alanına ilişkin özelliklerin kazandırılmasının klinik rahatlığı artırarak endişeyi azaltabileceği belirtilmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin modern eğitim yöntemleri ile yenidoğan, bebek, çocuk ve ebeveynlerine ilişkin her türlü bakım, uygulama ve terapötik iletişim konularında desteklenmesi önemli ve gereklidir (Üstüner Top ve Kulakaç, 2020). Akran eğitiminde öğretim elemanlarının hazırlamış olduğu bir plan ve geleneksel eğitim yerine, öğrenen ve öğretenlere fırsat verilerek modern bir eğitim yöntemi kullanılmış olacaktır. Bu eğitim yöntemindeki uygulamaların kendini gerçekleştirme, mesleki bilgi ve becerilerde güçlenme ile sonuçlanması beklenmektedir. Çünkü akran eğitiminin temelinde bulunan karşılıklı ilişki, değişimi ve öğrenmeyi kolaylaştıran bir faktördür (Yava ve Sütçü Çiçek, 2016). Ancak literatürden farklı olarak, çalışmamızda pediatri hemşireliği öğrencilerine verilen akran eğitimi sonrası öğrencilerin klinik endişe ve rahatlıklarında fark bulunmamış olması dikkat çekicidir. Bu durumda H_1 ve H_2 hipotezleri reddedilmiştir.

Akran eğitimi modelinde dikkat edilmesi gereken birtakım özellikler vardır. Bunlardan bazıları; “Öğrenilecek bilginin önceden tespit edilmesi ve çerçevesinin çizilmesi, yapılacak yeni beceri eğitiminin uygulama basamaklarının belirlenmesi, yeni beceri/bilginin teorik olarak uygun sürede anlatılması, yeni becerinin uygulamalı eğitimi, öğrenen her bireye uygulama fırsatı verilmesi, öğreten ve öğrenen akranların birlikte beceri eğitimi yapması, öğrenen ve öğretenlerin kendi kendini değerlendirmesidir” (Yava ve Sütçü Çiçek, 2016). Çalışmamızda pediatri öğrencilerinin teorik ders saatlerinde akran eğitimi veren öğrencilerin de kendi dersleri olduğu için belirlenen konularla ilgili teorik eğitim, dersin ilgili öğretim elemanı tarafından verilmiş, akran eğiticiler sadece uygulamalı eğitim yapmışlardır. Ayrıca eğitim alan grubun kalabalık olması ve süre kısıtlamasından dolayı öğrenen her bireye uygulama fırsatı verilememiştir. Bu faktörlerden dolayı akran eğitiminin istenen düzeyde gerçekleşmediğini, böylece klinik endişe ve rahatlığı değiştirmedini düşünüyoruz.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma bulgularımız örnekleminizi oluşturan öğrencilerin beyanları ile sınırlıdır ve genellenemez. Diğer bir sınırlama, verilen akran eğitiminin yalnızca klinik endişe ve rahatlığa etkisi incelenmiş; öğrencilerin öğrenme becerisi, tek başına uygulama yapabilme becerisi gibi çıktılar değerlendirilmemiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada pediatri hemşireliği öğrencilerinin klinik uygulama ile ilgili orta düzeyde endişe ve rahatlığa sahip olduğu, akran eğitiminin klinik endişe ve rahatlığı olumlu yönde etkilemediği belirlenmiştir. Pediatri hemşireliği öğrencilerinin çocukları sevme ve çocuk servisinde çalışmayı isteme durumları klinik rahatlığı olumlu yönde etkilemiştir. Akran destekli öğrenmenin faydaları, hem hemşirelik eğitiminin geleceği hem de öğrencilerin klinik uygulama ortamında birbirlerinden kazanacakları çok şey olduğu düşünüldüğünde önemli bir husustur. Bu nedenle daha büyük gruplarla randomize kontrollü denemeler olarak tasarlanan ve uzun bir süre boyunca yürütülen daha ileri araştırmalar, klinik uygulama eğitiminde akran öğrenimi konusundaki mevcut bulguları doğrulamak ve genellenebilir bulgular sağlamak için faydalı olacaktır. Ayrıca planlanacak çalışmalarda akran eğitiminin öğrencinin öğrenme becerisi, klinikte çocuk hastaya uygulama yapabilme becerisi gibi önemli çıktılar üzerindeki etkisinin incelenmesi önerilir.

Yazar Katkıları: Fikir ve tasarım: G.K.A., G.U.K. Veri toplama: G.K.A. Veri analizi ve yorumlama: G.K.A., G.U.K. Makale yazımı: G.K.A. Eleştirel inceleme: G.K.A., G.U.K.

Çıkar Çatışması: Yazar/lar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazar/lar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Abaan, S., Duygulu, S., Uğur, E. (2012). Peer Mentoring: A way of developing internal locus of control to empower new nursing students. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 24-35.
- Al-Qaaydeh, S., Lassche, M., Macintosh, C.I. (2012). Exploratory factor analysis of the pediatric nursing student clinical comfort and worry assessment tool. *Journal of Pediatric Nursing*, 27, e39–e43. doi: 10.1016/j.pedn.2012.05.003.
- Altay, N., Kılıçarslan Törüner, E. (2014). Öğrenci hemşirelerin klinik stres yaşama ve çocuk sevme durumlarının belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(3), 166-170.
- Arslan, S., Konuk Şeker, D., Cangür, Ş. (2018). Pediatri hemşireliği öğrencileri klinik rahatlık ve endişe değerlendirme aracının geçerlik ve güvenilirliği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 61-66.
- Atasoy, I., Doğu, Ö. (2017). Peer support importance in the school of health science students. *Journal of Human Rhythm*, 3(1), 62-67.
- Blomberg, K., Bisholt, B., Engström, A.K., Ohlsson, A., Johansson, A.S., Gustafsson, M. (2016). Swedish nursing students' experience of stress during clinical practice in relation to clinical setting characteristics and the organisation of the clinical education. *Journal of Clinical Nursing*, 23, 2264–2271, doi: 10.1111/jocn.12506
- Bektaş, M., Ayar, D., Bektaş, İ., Selekoğlu, Y., Kudubeş, A.A., Altan, S.S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 2(1), 37-41. DOI:10.4274/jpr.47966
- Cheraghi, F., Hooshangian, M., Doosti-Irani, A., Khalili, A. (2021). The effect of peer support approach on communication skills of nursing students in pediatric clinical setting. *Nurse Education in Practice*, 52, 102984. doi: 10.1016/j.nepr.2021.102984.
- Çilingir, D., Gursoy, A.A., Hintistan, S., Ozturk, H. (2011). Nursing and midwifery college students' expectations of their educators and perceived stressors during their education: A pilot study in Turkey. *International Journal of Nursing Practice*, 17, 486–494. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2011.01965.x>
- Çunluş, N., Yiğitoğlu, G.T., Solak, S. (2021). The relationship between worry and comfort levels and communication skills of nursing students during pediatric clinic applications: A descriptive study. *Nurse Education Today*, 97, 104684. doi: 10.1016/j.nedt.2020.104684.
- Demir, E. (2020). Hemşirelik ve çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1), 17-22 DOI: 10.17049/ataunihem.459595
- Elçigil, A., Yıldırım Sarı, H. (2011). Facilitating factors in clinical education in nursing. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(2), 67-71.
- Essa, R.M., Al-Battawi, J.I., El Demerdash, D., Ahmed, H., (2018). Effect of application of peer learning strategy on obstetric and gynecological nursing students' clinical performance. *Journal of Nursing Education and Practice*, 8(3), 144-154. DOI: <https://doi.org/10.5430/jnep.v8n3p144>
- Karaöz, S. (2013). Hemşirelik eğitiminde klinik değerlendirmeye genel bakış: güçlükler ve öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6(3), 149-158.
- Kubin, L., Wilson, C.E. (2017). Effects of community volunteer children on student pediatric assessment behaviors. *Clinical Simulation in Nursing*, 13, 303-308. DOI:10.1016/j.ecns.2017.04.011
- Lassche, M., Al-Qaaydeh, S., Macintosh, C.I., Black, M. (2013). Identifying changes in comfort and worry among pediatric nursing students following clinical rotations. *Journal of Pediatric Nursing*, 28, 48–54. doi: 10.1016/j.pedn.2011.12.008.
- Mutlu, B., Azak, M. ve Kalaycı, S. (2020). Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini almış öğrencilerin klinik rahatlık ve endişe durumu ile öz yeterlilik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 4293-4315. DOI: 10.26466/opus.659694.
- Öztürk, D., Göçmen Baykara, Z. (2019). Akran eğitiminin hemşirelik becerilerinin öğretimine etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(4), 295-300.
- Pålsson, Y., Mårtensson, G., Swenne, C.L., Ädel, E., Engström, M. (2017). A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today*, 51, 81-87. doi: 10.1016/j.nedt.2017.01.011.
- Sprengel, A.D., Job L. (2004). Reducing student anxiety by using clinical peer mentoring with beginning nursing students. *Nurse Educator*, 29(6), 246-50. doi: 10.1097/00006223-200411000-00010.
- Stewart, P., Greene, D., Coke, S. (2018). Effects of a Peer evaluation technique on nursing students' anxiety levels. *Nurse Educator*, 43(4), 219-222. doi: 10.1097/NNE.0000000000000474.
- Stone, R., Cooper, S., Cant, R. (2013). The value of peer learning in undergraduate nursing education: A systematic review. *ISRN Nursing*. Article ID 930901. <http://dx.doi.org/10.1155/2013/930901>
- Şenyuva, E., & Kocağalar Akince, E. (2020). Akran eğitimi hemşirelik eğitimini güçlendirmede etkili bir yöntem midir? *Journal of Human Sciences*, 17(1), 92-103. doi:10.14687/jhs.v17i1.5779
- Tiwari, A., Lam, D., Yuen, K.H., Chan, R., Fung, T., Chan, S. (2005). Student learning in clinical nursing education: Perceptions of the relationship between assessment and learning. *Nurse Education Today*, 25, 299–308. doi: 10.1016/j.nedt.2005.01.013

- Türkmen, A.S., Taş Arslan, F., Özkan, S., Çelen, R., Altıparmak, D. (2016). The Pediatric clinical practice skills and anxiety levels of the students who take pediatrics nursing course, and related factors. *International Refereed Journal of Nursing Researches*, 7, 136-155. Doi: 10.17371/UHD.2016719476
- Üstüner Top, F., Kulakaç, N. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Pediatri Kliniğine İlişkin Klinik Rahatlık ve Endişe Durumları. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 280-288. DOI: 10.38108/ouhcd.788788
- Yava, A., Sütçü Çiçek, H. (2016). Hemşirelik eğitiminde yeni bir yaklaşım: Akran koçluğu. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 65–71.